

Fauna mehatxatua

GORBEIAKO

PARKE NATURALA

ESPEZIE MEHATXATUEN eae-KO KATALOGOA

BABES KATEGORIAK

Galtzeko Arriskuan

Egungo egoera eragiten duten faktoreek indarrean jarraituz gero, bizirauteko aukera benetan txikia duten espezieak, subespezieak eta fauna edo flora populazioak biltzen dituen kategoria.

Kalteberak

Etorkizun hurbilean, euren edo euren habitatetan eragiten duten kontrako faktoreak zuzendu ezean, goiko kategoriara pasatzeko arriskua duten taxonek osaturiko kategoria.

Bakanak

Kategoria honetan populazio txikiko espezie edo subespezieak biltzen dira. Eremu geografiko txikietan edo zabaletan bizi dira, baina sakabanaturik; gaur egun ez daude galzorian, eta ez dira kalteberak.

Interes Berezikoak

Kategoria honetako taxonek, aurreko kategorietan sartzen ez diren arren, arreta berezia behar dute, bai euren balio zientifiko, ekologiko edo kulturalagatik, bai euren berezitasunagatik.

UGAZTUNAK

Igaraba arrunta
Lutra lutra
Galtzeko Arriskuan

HEGAZTIAK

Ugatza
Gypaetus barbatus
Galtzeko Arriskuan

UGAZTUNAK

Baso saguzarra
Barbastella barbastellus
Kaltebera

UGAZTUNAK

Schreibers saguzarra
Miniopterus schreibersii
Kaltebera

UGAZTUNAK

Geoffroy saguzarra
Myotis emarginatus
Kaltebera

UGAZTUNAK

Ferra-saguzar handia
Rhinolophus ferrumequinum
Kaltebera

UGAZTUNAK

Ferra-saguzar txikia
Rhinolophus hipposideros
Kaltebera

UGAZTUNAK

Arratoi belarri handia
Myotis myotis
Kaltebera

UGAZTUNAK

Arratoi belarri txikia
Myotis blythii
Kaltebera

HEGAZTIAK

Argi-oilarra
Upupa epops
Kaltebera

HEGAZTIAK

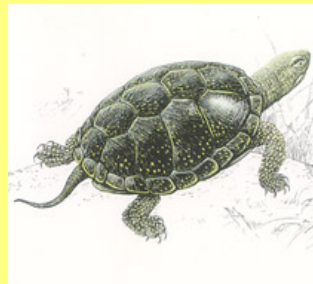
Arrano beltza
Aquila chrysaetos
Kaltebera

HEGAZTIAK

Sai zuria
Neophron percnopterus
Kaltebera

HEGAZTIAK

Buztangorri argia
Phoenicurus phoenicurus
Kaltebera

NARRASTIAK

Dortoka istilzalea
Emys orbicularis
Kaltebera

HEGAZTIAK

Zapelatz liztorjalea
Pernis apivorus
Bakana

HEGAZTIAK

Arrano txikia
Hieraetus pennatus
Bakana

HEGAZTIAK

Zuhaitz-belatza
Falco subbuteo
Bakana

HEGAZTIAK

Arrano sugezalea
Circaetus gallicus
Bakana

HEGAZTIAK

Belatz handia
Falco peregrinus
Bakana

HEGAZTIAK

Txio horia
Phylloscopus trochilus
Bakana

HEGAZTIAK

Euli-txori arrunta
Ficedula hypoleuca
Bakana

HEGAZTIAK

Mirotz zuria
Circus cyaneus
Interes Berezikoa

HEGAZTIAK

Sai arrea
Gyps fulvus
Interes Berezikoa

HEGAZTIAK

Zata arrunta
Caprimulgus europaeus
Interes Berezikoa

HEGAZTIAK

Tarina
Carduelis spinus
Interes Berezikoa

HEGAZTIAK

Martin arrantzalea
Alcedo atthis
Interes Berezikoa

HEGAZTIAK

Mokolodia
Coccothraustes coccothraustes
Interes Berezikoa

HEGAZTIAK

Harkaitz-zozo gorria
Monticola saxatilis
Interes Berezikoa

HEGAZTIAK

Lepitzulia
Jynx torquilla
Interes Berezikoa

NARRASTIAK

Schreiber muskerra
Lacerta schreiberi
Interes Berezikoa

Lutra lutra

Izen arrunta: Igaraba arrunta

Babes kategoria: Galtzeko Arriskuan

Habitata: Europako banaketa-arean ingurune ugarran aurki daiteke; ibaietan, aintziretan, estuarioetan edo itsasertzeko kostetan, elikadura ugari eta kumatzeko leku egokiak dituen lekuetan, alegia; itsasertzeko kosta malkartsu eta arrokatuak, eta ibaien erdi eta behe zatietako ibilguak dira igaraba arruntarentzako habitat egokiak. Espainiako ur kontinentaletan igaraba arruntaren elikaduraren oinarria arrainak dira, batez ere ziprinidoak; lokalki aingirak eta krustazeoak garrantzitsuak dira, eta noizbehinka hegaziak.

Banaketa: EAeko datu urriek banaketa oso mugatua erakusten dute. Azkenaldian egindako errebisioan, arrastoak eta gorotzak aurkitzeko laginketak egin eta, Zadorra, Baia, Ega eta Inglares ibaien arroetan, isurialde mediterranean, aurkitu dute; isurialde kantauriarrean, berriz, Leitzarain ibaian, Oria ibaiaren arroan (Gipuzkoa) bakarrik aipatzen dute.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna. Igaraba arruntaren populazioak oso txikiak eta urriak dira. Populazioen urritasuna, horrek arestian aipatutako lanetan aurkitutako oinatz eta gorotz eskasia adierazten du. Espainiako populazioaren tamainari buruzko daturik ez dago; ugariagoa omen da Penintsula mendebaldeko erdian, urtean 700 mm-tik gorako euri-jasak izaten baitira. Europako populazioaren tamaina ezezaguna da; ibaietan batez besteko dentsitatea 5 km-ko 1 alekoa da, eta paduretara, 0,7-1 km²-ko 1 alekoa. Ibai batean igaraba arrunt ugari egotea babeslekuen aukerarekin lotu da.

Mehatxua: Espezieak EAEn egun duen mehatxu nagusia populazioen isolamendua eta ale kopuru urria, nahiz habitataren aldaketa, hainbat gunetako giza presioa eta nekazaritzaren inpaktua dira.

BUELTATU

Gypaetus barbatus

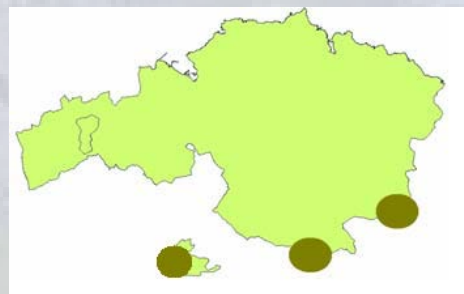
Izen arrunta: Ugatza

Babes kategoria: Galtzeko Arriskuan

Habitata: 1.000 eta 3.000 metro bitarteko eremu menditsuetan kokatu ohi da, aldapak eta haran zabalak nagusi diren lekuetan. Umatze-garaian, eremu malkartsu eta helezinak aukeratu ohi ditu, nahiz eta haran eta eremu gizatiartuetara ere maiz joaten den elikagai bila, nagusiki herri edo baserri aldera. Hezurak hausteko, airetik harrien kontra botatzen ditu; hori dela eta, mendi-hegal eta lautada arrokatsuetan aurkitu ohi da. Halaber, inguruan belarjale ugari egoteak ere haren presentzia baldintzatzen du.

Banaketa: Euskal mendiak eta, bereziki, Arabako mendigune nagusiak espeziea mendikate kantabriarrera eta Picos de Europa mendietara hedatzeko eremu naturala dira. Ugatzaren banaketa Eurasia eta Afrikako mendi-sistema handiei lotuta dago, bertan egiten baitu habia, 1.000 metrotik gora. Europan atzerakada handia izan du mende honetan zehar eta, gaur egun, Errusia, Turkia, Kreta eta Korsikako eremu menditsu batzuetan bakarrik egiten du habia, baita Pirinio eta Alpeetan ere.

Populazioaren tamaina: Ugatza ohiko hegaztia izan zen Euskal Herrian duela berrogeita hamar urte arte. Ezaguna da Araban Valderejon eta Sobronen hazten zituela kumeak hirurogeiko hamarkada arte. Baita Urkiolan eta Pancorboko haitzartean ere. Azken hegazti lurraldetuak Sobronen ikusten ziren 1979 arte, eta Valderejon ohikoa zen laurogeiko hamarkadaren hasiera arte. Bi lekuetan harritzak baliatzen zituzten hezurak apurtzeko: Vallegrull eta Peña Roja.

Mehatxua: Heriotza-faktore nagusiak pozoiaren erabilera (%43), linea elektrikoekin izandako talkak (%24) eta legez kanpoko ehiza (%15) dira. Gizakiak umatze-lekuetan eragiten dituen eragozpenek, azienta estentsiboaren murrizketak eta habitataren suntsipenak ere mehatxuan jartzen dute espeziea. Espeziearen filopatria nabarmenak oztopatu egiten du oso inguruetakoa mendietara hedatzea.

Barbastella barbastellus

Izen arrunta: Baso saguzarra

Babes kategoria: Kaltebera

Habitata: Basoko saguzarra da. Iberiar Penintsulan inguru menditsueta eta zuhaitzetan bizi da batik bat. European zuhaitz-zuloetan bilatzen du babesu uda garaian, ugaltze-koloniak sortzen dituelarik; neguan, berriz, utzitako eraikinetan eta kobetan babesten da. Intsektu hegalaria txikiz elikatzen da: lepidoptero, diptero eta koleoptero txikiz. Noizbehinkako migratzailea dela uste da, eta 300 km arteko joan-etorriak ezagutzen zaizkio ugaltze eta negutokien artean.

Banaketa: EAEn Itxina eta Arkamoko kobetan eta Ernioko mendigunean negutarrak aipatzen dituzten datu bibliografikoak bakarrik daude; Nafarroan, urte osoan zehar ageri dela egiaztatu da. Espainian iparraldeko herenean bizi da batik bat eta, gutxiagotan, erdialdean; hegoaldean oso urria da. Europa osoan zehar banatzen da, iparraldean eta hego-ekialdean sheik. Gainera, Afrika iparraldean eta ekialdean, Baltikoraino eta Kaukasoraino aurkitu izan da.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna, baina oso txikia dirudi. Espainian informazio gutxi dago. Europako saguzar urrienetakoa da, baina oso hedaturik dago.

Mehatxua: European, goian aipatutako egileek baso-ustiakuntzen ondoriozko zuhaitzetako babeslekuak desagertzea jotzen dute murriztearen arrazoi nagusitzat. (6)k, halaber, pestiziden erabilerak elikagaiak lortzeko aukera urritu eta populazioen pozoitze-aukera handitzen duela uste dute.

BUELTATU

Miniopterus schreibersii

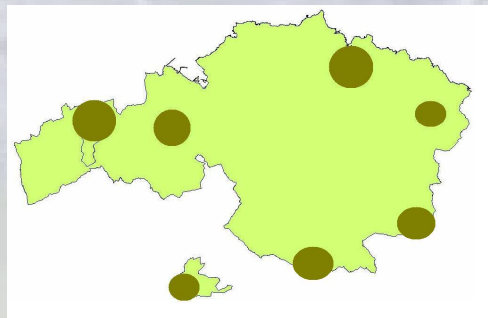
Izen arrunta: Schreibers saguzarra

Babes kategoria: Kaltebera

Habitata: EAEn altitude baxuan dauden zulo handiak ditu nahiago, eragin ozeanikoak baldintza klimatikoak leuntzen dituelarik. Babesleku horietan Ferra-saguzar handiarekin, Ferra-saguzar mediterranearekin eta Geoffroy saguzarrarekin elkartzen da. Espezie honen harrapakinak lepidopteroak, dipteroak eta koleopteroak dira. Espezie migratzaile arrunta da; hala, penintsula ipar-ekialdearen eta Frantzia hego-ekialdearen arteko migrazio-mugimendu ugari ezagutzen dira.

Banaketa: Altuera baxuko eremu karstikoetan ageri da: Raneroko haitzak-Los Jorrios, Galdamesko meatze-eremuak, Urdaibai eta Nabarniz-Aulestia. Aizkorrin eta Tertangan (Araba ipar-ekialdea) ere aipatu da. Iberiar penintsula osoan zehar banatzen da, baina ugariagoa da eremu soilduetan, substratuaren izaera karstikoak zulo naturalen garapena faboratzen duenetan. European Mediterraneo ingurukoa da. Bere banaketa-eremua oso zabala da, eta Afrika eta Asiaren zati bat barne; hegoaldeetik, berriz, Ginea Berria eta Australiaraino heltzen da.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna. Espainian espezie ugaria dela esaten da.

Mehatxua: Hainbat eragozpen ezagutzen dira babeslekuetan, kokaleku dituen kobetako bisita ugarien ondorioz. Gertaera hau Espainiako beste hainbat lekutan ere argia da. Eragozpenak bereziki arriskutsuak dira ugaltze eta hibernatze garaietan, babeslekuak uztea eragin baitezakete. Intsektiziden gehiegizko erabileraren eta habitat naturalaren galeraren eragina ere aipatzen da.

Myotis emarginatus

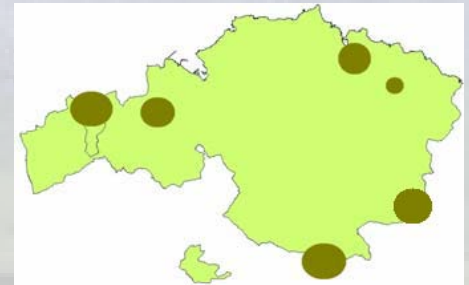
Izen arrunta: Geoffroy saguzarra

Babes kategoria: Kaltebera

Habitata: EAEn itsas mailatik 1.000 m-ra aurki daiteke, isurialde atlantiarrean nagusiki. Koba epeletan sortzen ditu ugaltze-koloniak. Askotan, ferra-saguzar mediterranearraren eta schreibers saguzarraren koloniek lotzen da udan alferrik. Espezie honen dietan intsektuak eta bestelako artropodo ez hegalaria, araknidoak eta lepidopteroen larbak batez ere, nahiz eguneko intsektuak, dira nagusi; horrek, harrapakinak landaredi artean ehizatzen dituela adierazten du. European sedentarioa da nagusiki.

Banaketa: Raneroko haitzetan, Los Jorrioseko mendigunean, Aulestian, Urdaibain eta Galdames eta Sopuertako meatze-eremuetan aurkitu izan da. Gorbeian ere aipatu izan da. Espainian Penintsula osoan zehar aurki daiteke, Extremadura hegoaldean eta Dueroren erdialdeko haranean ezik. Ia Europa osoan bizi da, iparraldeko lurraldeetan bakarrik falta delarik. Afrika iparraldean ere ikus daiteke, eta European zehar ekialderantz hedatzen da Iraneraino.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna. Espainian ugaritasun ertaineko espeziea da.

Mehatxua: Giza eragozpenak: bisitarien presio handia antzeman da koloniek sortzeko erabiltzen dituen kobetan. Zura kontserbatzeko tratamenduak: hildako aleak aurkitu dira produktu horiekin tratatutako elizetan.

Rhinolophus ferrumequinum

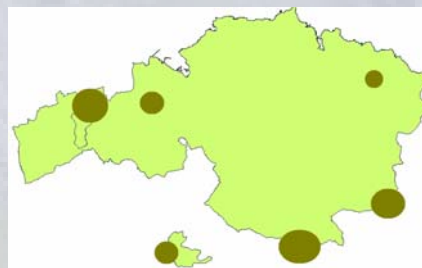

Izen arrunta: Ferra-saguzar handia

Babes kategoria: Kaltebera

Habitata: Mendigune menditsu eta karstikoetan bizi da batik bat, itsas mailatik estai menditarreraino. Basoekiko preferentzia du. Bisita gutxi izaten dituzten eliza eta ermitetan ere gordetzen da. Negua kobetan igarotzen du batik bat. Ugaltze-koloniak sortzen ditu koba epeletan edo jende gutxi ibiltzen den eliza eta etxeetan. Koleopteroz eta tipulaz elikatzen da nagusiki, eta ekolokazio-sistema bereziari esker identifikatzen ditu. Sedentarioa da, neguko babes-tokitik udakora 20-30 km mugitzen da.

Banaketa: Ohikoa da Raneroko haitzak-Los Jorriosen, Galdamesko mendietan, Gorbeian, Urkiolan, Nabarniz-Aulestian, Aralarren, Aizkorrin, Arkamoko mendilerroan eta Urduñako mendietan; Gipuzkoa osoan zehar ere aurki daiteke. Espainian geografia osoan zehar banatzen da eta nonahiko espeziea dela dirudi. Europan ia eremu osoan bizi da, iparraldeko eremu batzuetan bakarrik falta delarik. Afrika iparraldean ere banatzen da, eta Asiatik Japoniaraino hedatzen da.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna. Espainian ugaria da, baina erregresioan omen dago. Eliza eta kobetan koloniaren bat edo beste desagertu izan dela ikusi da. Europako hainbat lurraldetan galdu egin da edo galtzear dago.

Mehatxua: Oztopoak ezagutzen dira eraikin eta kobetan. Giza presentziarekiko oso sentibera da. Ermita eta elizak berriztatzeak eragina izaten du espeziaren erregresioan, animalia hauei aterpe horietara heltzea oztopatzen baitie. Gainera, emeak ez dira 3-4 urte eduki arte helduak izaten eta, horrenbestez, sentiberagoak dira intsektizida eta zura kontserbatzeko produktuen pozoiekiko. Eragin hau askoz ere kaltegarriagoa da oraindik, lan horiek udan, euri-falta aprobetxatuta egin ohi direlako, izan ere, ugaltze-koloniak sasoi horretan biltzen dira hain zuzen ere. Espainian aterpeetako eragozpenek mehatxatzen dute.

Rhinolophus hipposideros

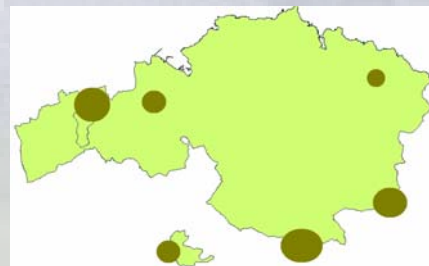
Izen arrunta: Ferra-saguzar txikia

Babes kategoria: Kaltebera

Habitata: EAEn hariztietan, artadietan eta pagadietan bizi da batez ere, itsas mailatik 1.000 m-ra. Utzitako eraikinetan eta elizetan ugaltze-kolonia txikiak osatzen ditu; neguan koba, sima eta tuneletan babesten da negua igaro ahal izateko. Diptero nematozeroz elikatzen da nagusiki, lepidopteroak, neuropteroak eta batzuetan zuhaitz eta zuhaixketan harrapatzen dituen araknidoak ere ehizatzen dituen arren. Espezie sedentarioa da, 5-10 km-ko bidaia txikiak egiten dituen arren, ugaltze-tokietatik negu-tokietara.

Banaketa: Ferra-saguzar handiaren antzekoa: Raneroko haitzak-Los Jorrios, Galdamesko mendiak, Gorbeia, Urkiola, Nabarniz-Aulestia, Analar, Aizkorri, Urduñako mendiak. Arrunta da, halaber, Gipuzkoa osoan. Espainian geografia osoan zehar hedaturik dago, Ebroren haranean ezik. Europan eremu zabal batean aurki daiteke, iparraldeko muturrean bakarrik falta delarik. Banaketa-area iparraldean eta Afrika ekialdean zehar Etiopia hegoalderaino, eta ekialdetik Kaxmirreko Errepublikaraino hedatzen da.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna. Espainian saguzar ugaria da, baina erregresioan. Eragozpenak ikusi izan dira utzitako etxeetan. Kobaren batean galdu egin omen da. Europan gainbehera handia edukitzen ari den espeziea da.

Mehatxua: Animalia hauek ugaltze-koloniak eraikinetan sortzen dituztenez, ohikoa da giza eragozpenak jasatea, izan ere, gizakia horiek ateratzen saiatzen da. Espezie hau oso sentibera dirudi aterpeetako bisitekiko.

BUELTATU

Myotis myotis

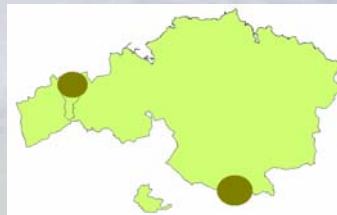

Izen arrunta: Arratoi-belarri handia

Babes kategoria: Kaltebera

Habitata: Lur azpian aterpe ugari dituzten eremu karstikoetan ageri da batik bat. Iberiar Penintsulan koba epeletan sortzen ditu koloniak. Europan, berriz, elizak eta utzitako eraikinak erabiltzen ditu. Espezie honen dietan karabidoak eta bestelako koleopteroak, ez hegalariai, dira nagusi. Espezie migratzailea da eta ugaltze-tokien eta negu-tokien artean migratzen du.

Banaketa: Raneroko haitzetan, Los Jorrioseko mendigunean eta Gorbeian aurkitu izan da. Astigarraga inguruan ere ikusi da. Iberiar penintsula osoan zehar hedaturik dago, bertan kobetako espezie arruntenetakoa izaki. Europan iparraldeko lurraldeetan bakarrik falta da. Asia Txikian, eta Europatik Ukrainiara ere hedatzen da.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna EAEn, baina ez du espezie oso ugaria ematen. Espainian espezie ugaria da. Oso mehatxatua Europan. Ingalaterran, esaterako, galdu egin da.

Mehatxua: Iberiar Penintsulan eragozpenak eta aterpe-suntsiketak nabarmentzen dira. Europan hainbat faktoreri egozten zaio espeziearen joera: eragozpenei, zurarentzako tratamenduei eta aterpeen desagertzei; udaberri amaiera eta uda hasiera arteko eguraldi txarreko boladek kumeen heriotza-tasa handia eragiten dute.

Myotis blythii

Izen arrunta: Arratoi belarri txikia

Babes kategoria: Kaltebera

Habitata: Iberiar Penintsulan eremu mediterraneor edo subkantauriarretan bizi da. Europan, estepak eta zuhaitzik gabeko edo zuhaitz gutxiko eremuak ditu nahiago, eremu horietan ortopteroak ehizatzen dituelarik. Kareharrizko eremuetan eta giza kokalekuetan babesten da. Espezie migratzailea da, eta 600 km arteko joan-etorriak ezagutzen dira Penintsulan.

Banaketa: EAEn Gorbeia mendigunean eta Aizkorrin ikusi da; bi kasu horietan hezur-hondarrak aurkitu dira. Iberiar Penintsula osoan ageri da, ipar-mendebaldeko koadrantean ezik. Europan, Mediterraneo inguruan ageri da: Portugalen, Espainian, Frantzia hegoaldean, Korsikan, Sardinian, Sizilian, Italian, Suitzan, Austrian, Hungarian, Errumanian, Bulgarian, Albanian eta Grezian. Afrika iparraldean ere aurki daiteke eta Asiatik Mongoliaraino hedatzen da.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna, baina oso txikia dirudi. Espainian ugaritasun ertaineko espeziea da; hori, ordea, identifikatzeko duen zailtasunaren ondorio izan daiteke ugaritasunarena baino gehiago.

Mehatxua: Ezezagunak. Iberiar penintsulako gainerako lekuetan aterpeetako eragozpenak dira mehatxu nagusienak.

BUELTATU

Upupa epops

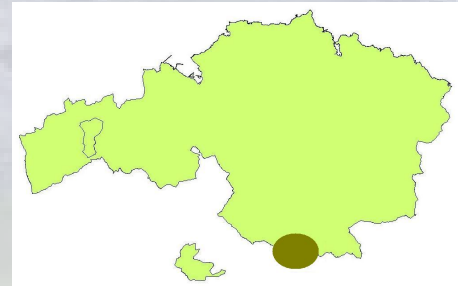

Izen arrunta: Argi-oilarra

Babes kategoria: Kaltebera

Habitata: EAEn Errioxako soro eta karraska-unadetan, ibar-basoetan nahiz eremu submediterraneanreko karraska eta erkameztiko baso degradatuetan aurki daiteke. Oro har, nahiago ditu eremu epel eta idorrak, oso malkartsuak ez direnak, landaredirik gabekoak eta habia egiteko moduko urte askoko zuhaitzak dituztenak. Landaredi trinkoa duten eremuak ekiditen ditu.

Banaketa: EAEko isurialde mediterraneanrean ongi banatuta dago; isurialde atlantiarrean, berriz, ez da ageri edo noizbehinka bakarrik umatzen da. Penintsula osoan zehar egiten du habia baina urria da isurialde kantauriarrean eta Galizian. Europari dagokionez Mediterraneo inguruko lurraldeetatik Baltikoko kostetara hedatzen da.

Populazioaren tamaina: Iberiar Penintsulako nahiz EAEko populazio-tamaina ezezaguna da. Espezie urria dela kontsideratzen da, Errioxan ezik; izan ere, badirudi bertan arrunta dela. Europan gutxienez 670.000 bikote ugaltzaile badirela kalkulatu da, eta horietako gehienak Mediterraneo inguruko lurraldeetan bilduko lirateke.

Mehatxua: Ezezagunak. Gutxitze horren faktore-eragile gisa klima eta habitat aldaketak aipatu dira: zuhaitz urtetsuen suntsiketa eta pestiziden erabilera orokortua alegia.

Aquila chrysaetos

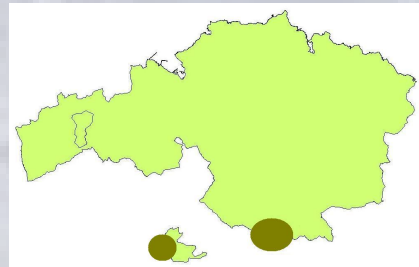
Izen arrunta: Arrano beltza

Babes kategoria: Kaltebera

Habitata: Haitz nahiko handiak dituzten hegoaldeko sektoreko mendigune gehienetan zehar hedatzen da. Banaketa mediterranearra Araban kontrolatutako bikote guztien harrapari nagusi den untxiaren ugaritasunarekin dago loturik segur aski. Habia egiteko haitzak eta ehizatzeo, berriz, hurbileko eremu zabalak dituzten eremu menditsueta da berezkoa. Haitzak urriak diren lekuetako zuhaitzetan egin ditzake habiak; horixe da izan ere Nafarroa hegoaldeko eta Sierra Morenako kasua.

Banaketa: EAEn Arabako Lurralde Historikoan agertzen da, batez ere Arabako Haran eta Arabako Mendiak eskualdeetan eta Toloñoko mendigunean; Aralarren (Gipuzkoa) ere agertzen da. Bizkaian ere ikus daiteke. Espainiako eskualde guztietan auki daitekeen arren, irletan falta da eta Kantauriko itsasertzean eta Galizian urria da. Banaketa holarktiko zabala izaki, Europako lurralde gehienetan banatzen da.

Populazioaren tamaina: EAEn 11 bikote daude finkaturik eta beste bik, berriz, Burgosen eta Errioxan kumatzen dute, Araban ere hainbat kokaleku dituzten arren. Erkaketa bat egiteko, probintzia mugakideei dagokienez 35 bikote daude Nafarroan, 51-53 Burgosen eta 17-18 Errioxan. Europa osoan 5.000-7.200 bikote habiagile kalkulatu dira, eta horietatik 1.265 Espainian umatuko lirateke; izan ere, Espainiak hartzen du Europako populazio handiena.

Mehatxua: Tiro, pozoi, zepo eta habia-suntsiketa bidezko zuzeneko jazarpena eta habitat aldaketa izan dira espezie honen atzerakadaren arrazoi historikoak. EAEn asko murriztu dira faktore horiek. Egun bestelakoak dira itxuraz, EAEn, espezieak dituen arrisku larriak, EAeko populazioak produktibitate urria edukitzea eragiten dutenak. Harrapakin eskasia (untxiarena batez ere) azpimarratu dezakegu; izan ere, untxi-populazioak asko murriztu dira. Ibiltari, argazkilari eta eskalatzaileek habien inguruetan egindako jarduerak hankaz gora utzi dezakete hazkuntza. Elektrokuzioak eta hari elektrikoek aurkako talkak heriotza-kausa garrantzitsuak dira Espainian.

BUELTATU

Neophron percnopterus

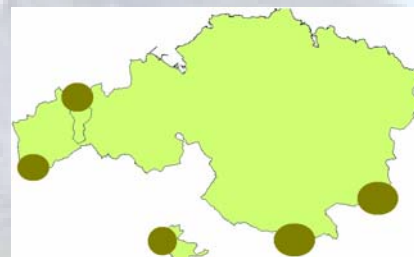
Izen arrunta: Sai zuria

Babes kategoria: Kaltebera

Habitata: Habia eraikitzeke haitzak dituzten mendi-eremuak hautatzen ditu. EAEn ugaltzeko, dena den, altitude txikiagoak ditu nahiago. Europan banaketa mediterranearra eduki arren, nahiko maiz ikus daiteke EAeko isurialde kantauriarrean; izan ere, habiak hegoaldera jartzeko ohiturari onura egin liezaioke horrek. Eremu zabaletan elikatzen da eta izaera oportunistako era askotako dieta izaten du.

Banaketa: EAE osoko mendi-eremuetan ageri da baina multzo handienak Durangaldeko haitzetan, Enkarterrietan, Araba mendebaldean eta Arabako Mendietan aurki daitezke. Iberiar penintsulan irregularki banaturik dago. Turkiakoa eta Espainiakoa dira Europako populazio nagusiak; izan ere, Mediterraneo inguruko lurraldeetan ageri da. Munduari dagokionez, Afrikan eta Asia mendebaldean banatzen da.

Populazioaren tamaina: EAEn 42 bikote aipatzen dira (23 Araban, 12 Bizkaian eta 7 Gipuzkoan). Espainia osoko populazioa 1.324-1.373 bikote habiagile ingurukoa da. Europari dagokionez, berriz, 2.800 bikote aipatzen dituzte gutxienez eta 7.100, berriz, gehienez.

Mehatxua: Arabari eta Nafarroa hegoaldeari dagokionez, espeziaren produktibitate urria adierazten da eta kanpo jardueri eta habien inguruko giza joan-etorriei leporatzen diete. Estatuan, oro har, pozoia adierazten dute, debekatua egon arren, sai zuriarentzako mehatxu nagusitzat, habitaten aldaketarekin, hari elektrikoekin eta ugaltze garaiko giza eragozpenekin batera. Faktore hauek EAEn zer nolako eragina duten ez da ezagutzen, baina oraintsu Araban hainbat ale pozoitu izanaren berri bada.

Phoenicurus phoenicurus

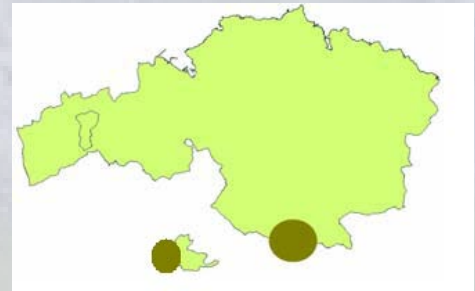
Izen arrunta: Buztangorri argia

Babes kategoria: Kaltebera

Habitata: Zuhaitz helduak dituzten inguruetan, nahiko zabalak direnetan, agertzen da. Zuhaitz zaharretako zuloetan egiten du habia. EAEn zuhaitz urtetsuetan, batez ere parke eta landazabaletako haritzetan, eta ezkamezti eta karraskal helduetan aurki daiteke. Egun askoz ere ohikoagoa da EAeko eremu subkantauriarrean atlantiarrean baino. Espainian eta Europan antzeko habitatak ditu gustuko, konifero-baso heldu eta soilduetan ere koka daitekeen arren.

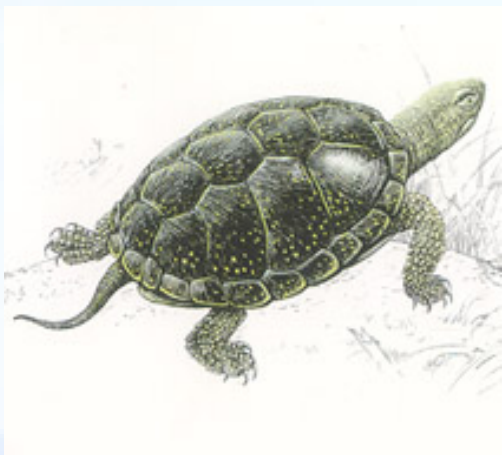
Banaketa: EAEn oso urria da, eta hainbat eremu subkantauriarretan eta Bizkaia nahiz Gipuzkoako eremu zehatz batzuetan bakarrik agertzen da. Iberiar penintsularen erditik Kantauriko itsasertzera eta Pirinioetara hedatzen da, eta bakandutako populazio batzuegatik izango ez balitz, Penintsula ekialde eta hegoaldean faltako litzateke. Europa ia osoan agertzen da, Mediterraneoko irla nagusietan (Sizilia ezik) eta Irlandan falta den arren. Mendebaldeko Afrika iparraldean, Turkian eta Kaukasoen agertzen da, Asia erdialdetik Mongolia eta Txinaraino hedatzen delarik.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna. EAeko banaketa lokala eta dentsitate baxua kontuan hartuta, populazioak oso urria izan behar du, 200 bikotetik beherakoa, eta segur asko horiek baino askoz gutxiago izango dira. Iberiar penintsulako populazioa 75.100-95.000 bikotekoa dela kalkulatu da. Europan 1.500.000-5.800.000 bikote daudela uste da.

Mehatxua: Hiru faktore aipatu dira populazioaren beherakada nabarmen horren arrazoi gisa: baso zabaletan zuhaitz helduak ezabatu izanaren ondoriozko habitat galera, Saheleko eremuko lehorteak eta negu-tokietako soroak produktu toxikoekin tratatu izana, batez ere Nigerian. Landazabal atlantiarretako eta Arabako erkameztietako zuhaitz helduen ezabaketak nabarmen mugatu ditu antza, espezie honen populazioak.

Emys orbicularis

Izen arrunta: Dortoka istilzalea

Babes kategoria: Kaltebera

Habitata: EAEn ongi garatutako ibaiertzeko landaredia duen emari handiko ibai batean, nahiz landaredi helofitodun ureztatze-urrael nahiko garrantzitsuetan azaldu da. Penintsulan ur-ibilguetan, urmaletan eta itsasertzeko hezeguneetan aurki daiteke; azken hauetan gazitasun maila dezentea onartzen du. Baldintza garrantzitsuak dira, itxuraz, etengabeko edo ohiko giza presentziaren gabezia eta kokaleku dituen ur-masetako substratua nahiz ezkutatzen laguntzen dion landare-estaldura egokia.

Banaketa: Espezie honek presentzia puntuala du lurraldean; izan ere, EAeko mendebaldeko bi udalerritan, Araban eta Bizkaian soilik agertu da; lehen kasuan ibai batean aurkitu da; bigarrenean, berriz, urrael-multzo batean. Penintsulan lurralde osoan zehar ageri da, ongi ezagutzen ez diren mugak dituen iparraldeko zerrenda batean ezik. Banaketa homogenea da; Europan oso zabaldurik agertzen da, iberiar penintsulatik Kaukasoraino, iparraldean eta Europa erdialdean ezik. Munduan, berriz, Afrika iparraldea ere hartzen du.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna. Urria eta bakana da; Bizkaiko udalerrian bakarrik aurki daiteke, antza denez, populazio-nukleo txikiren bat.

Mehatxua: Bi erregresio-faktore nabarmen daude: lehortzea edo ustiatzen dituen ur-masen aldaketa, Europako lurraldean izaera orokorreko prozesua dena, eta aleen askatze, harrapatze edo biltzeak. Uretako anfibioren edota ingurune horrekin loturiko bestelako narrastien (apoarmatu korrontezale eta uretako sugeak) kasuan bezala, ur-ingurunearen kalitateak eragin nabarmena du populazioaren osasunean.

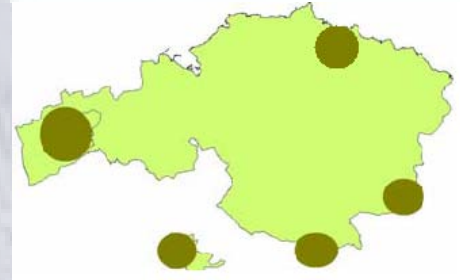
Pernis apivorus

Izen arrunta: Zapelatz liztorjalea

Babes kategoria: Bakana

Habitata: Basoko espezie honek basoa eta espazio zabalak txandatzten dituzten eremuak hautatzen ditu. Gure eskualdean hostozabalen basoak, pagadiak eta hariztiak ditu nahiago. Oso dieta berezia duen hegaztia izaki, basotik at, larre eta soroetan, bilatu ohi du janaria.

Banaketa: EAEn, lurralde osoan zehar hedatzen da ia, Errioxa Arabarrean salbu. Espeziearentzako gune aproposenak, ordea, uren banalerroko mendiak eta Arabako eremu subkantauriarra dira. Iberiar penintsulan iparraldeko zerrendan bakarrik agertzen da. Europan, munduko banaketaren zati handiena hartzen duen kontinentean, harrapari ugaria da eta oso hedaturik dago.

Populazioaren tamaina: EAeko populazioa 70-100 bikotekoa litzatekeela pentsa daiteke. Benetako kopurua azken honen antzerakoa izango da, ohitura isilak dituen eta oharkabean erraz igarotzen den hegaztia baita. Espainian 1.000 bikote inguruko populazio-tamainak kalkulatzen dira. Europa osoan 110.000-160.000 zenbatesten dira, horietatik bi heren Errusian. Ez dago EAeri edo Espainiari buruzko datu zehatzik, baina ez da gainbeheran dagoen espezieztat jotzen.

Mehatxua: Itxuraz ez dago inolako mehatxu larririk EAEn espezie honen kontserbaziorako. Ia intsektuak bakarrik jaten dituen arren, bere ohiko harrapakinek ez dute pestiziden kalterik pairatzen eta, ondorioz, hauek ez dira inolaz ere arrisku larria espeziearentzat. Ugalketa mugatzen duen faktore nagusia habitat egokiaren gabezia da: batetik, karraskala nagusi duten Arabako eremu zabalak idorregiak dira, oro har, espeziearentzat eta, bestetik, laboreek (pinudiek barne) hainbat eskualdetan betetzen dituzten eremu zabalek mugatu egiten dute hegazti honen finkatze-aukera. Europan egindako ikerketetatik ondorioztatzen denez, zapelatz liztorjalearen dentsitatea eta ugaltze-arrakasta faktore naturalek mugatzen dute, batez ere udaberri berantiarrean eta udan izan daitezkeen temperatura baxuengatik eta euriteengatik; izan ere, harrapakin-aukera murrizten dute.

Hieraëtus pennatus

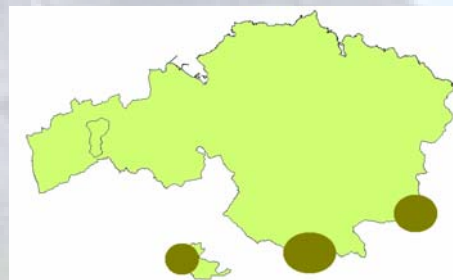
Izen arrunta: Arrano txikia

Babes kategoria: Bakana

Habitata: Basoko espeziea da baina zuhaitz helduak dituzten baso zabalak eta etenik gabekak saihesten ditu. Nahiago ditu baso mistoak, soilguneak, otalurrak eta larreak dituztenak. Ongi egokitzen da espezie bakarreko pinulandaketetara, dentsitate handietara heldu daitekeelarik. Zuhaitzetan egin ohi du habia eta hainbat urtetan habia berbera erabiltzen du. Hegazti txiki eta ertainen bitartez elikatzen da batez ere.

Banaketa: EAEn irregularki banatzen da ur-banalerroko mendiguneetan (Gorobel mendilerroa, Gorbeia, Urkiola eta Elgea-Urkilla) eta Arabako eremu subkantauriarrean zehar ageri da. Espainian ongi banaturik dago eta dentsitate handienak erdialdeko eta mendebaldeko basoetan aurki daitezke. Katalunian, ekialdeko eremu zabaletan eta Kantabria-Galiziako zerranda hezean ez da ageri. Munduan, berriz, palearktikoan, 30° eta 60° paraleloen artean, egiten du habia. Negua Afrika tropikalean eta Asia hegoaldean igarotzen du.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna baina urria EAEn. Bizkaian ez da egiaztatutako ugalketarik ezagutzen eta Gipuzkoan noizbehinkakoa da. Araba iparraldeko erdian 25 bikote zentsatu dira. Nafarroan 150 bikote, nahiz eta kopuru hau segur aski gutxietsita egon. Espainian 3.000 bikote zenbatesten dira, fidagarritasun txikiarekin bada ere; hala, Europa mendebaldeko populazioaren zatirik handiena suposatzen du; Errusiako populazioa, Frantziakoa eta Turkiakoa ere azpimarratu behar dira.

Mehatxua: Ohiturak eta habitata direla-eta, kalteberatasun nahiko txikia du zuzeneko eta zeharkako giza jardueretik. Gure lurraldean ez dirudi legez kanpoko ehizak gehiegi eragiten dionik. Espainian, ordea, legez kanpoko ehiza eta linea elektrikoak dira, antza, heriotza ez naturalaren faktore nagusiak. Negu-tokietan pestizida organokloratuak erabiltzeak ugaltze-gaitasuna kaltetu dezake.

Falco subbuteo

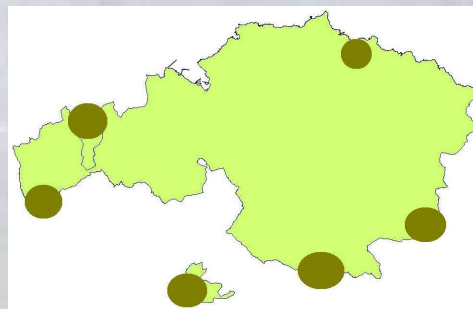
Izen arrunta: Zuhaitz-belatza

Babes kategoria: Bakana

Habitata: Ehizean aritzeko moduko eremu zabaletatik hurbil dauden baso, zuhaitzi eta ibai-arboladitan egiten du habia, itsas mailatik basoaren muga altitudinaleraino; eremu uniforme handiak edota soilduak saihesten ditu. Orokorrean habitat mota ugarietan ageri da Espainian, baina nahiago ditu larrez edo soroz inguratutako zuhaitzi txikiak. Habia egiteko beste hainbat espezieren habia zaharrak erabili ohi ditu, batez ere Belearnak. Eltxo hegalaria eta txori txikiz elikatzen da.

Banaketa: Txikiak eta barreiatuak izan ohi dira EAeko populazioak; izan ere, arraroa da barne aldeko landazabalean aurkitzea. Iberiar penintsulan bakana da eta hego-ekialdeko eremu mediterraneanarretan aurki daiteke; barne aldean eta zerrenda atlantiarrean banaketa zabalagoa du, baina inoiz ez ugaria. Europan banaketa zabala du, baina Europa erdialdeko lurraldeetan mediterraneanarretan baino arruntagoa da. Asiako erdialdeak osatzen du munduko banaketa.

Populazioaren tamaina: EAEn Ornodunen Atlasaren arabera 26 bikotez osatutako populazioa kalkulatu da. Populazioek gorabehera handiak eduki ohi dituzte, oro har, urtean zehar. Nafarroan 80 bikote zenbatesten dira eta Akitanian, berriz, 300-400. Espainian 900-1.300 bikote gutxienez kalkulatu dira. Europari dagokionez erdialdean eta iparraldean populazio handiakoak daude.

Mehatxua: Nahiko ezezagunak. Habiagintza garaian oso sentibera da giza eragozpenekiko, habien suntsiketetikiko eta debekualdi erdiko kontrolrik gabeko ehizarekiko alegia; dena den, biozidak izan daitezke espezie honek Espainian izan duen gainbeheraren arrazoi nagusi.

Circaetus gallicus

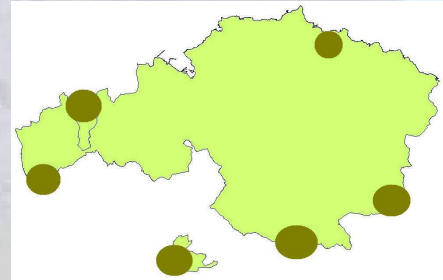
Izen arrunta: Arrano sugezalea

Babes kategoria: Bakana

Habitata: EAEko isurialde atlantiarrean otadi eta soilguneen txandaketa aprobetxatzen du. Araba iparraldean soilguneekin tartekatutako pinu gorri eta karraskal basoetan aurki daiteke. Isurialde mediterranearean aldizka agertzen da eguzkitsuak diren eta zuhaitziak eta eremu zabalak tartekatzen dituzten eremu menditsueta. Iberiar penintsulan zuhaitzietan izaten da batik bat, eta ohikoagoa da goi eremuetan.

Banaketa: EAEko isurialde mediterranean osoan banatzen da, baina nahiago ditu eremu subkantauriarreko mendi eta mendilerroak. Isurialde atlantiarrari dagokionez, itsasaldeko lehen mendilerroan ageri da batik bat, barne aldean ezohikoa izaki. Europan, eskualde kontinental eta mediterranearetar mugatzen da. Penintsularen zati handi batean barreiatu ugaltzen da.

Populazioaren tamaina: Ez da gehiegizkoa egungo populazio ugaltzailea 50-60 bikotetan finkatzea, Araba iparraldean bakarrik 20 bikote zenbatu baitira. Europako populazioa 5.900-14.000 bikote ugaltzailekoa dela kalkulatu da; horietatik 1.700-2.100 Espainian leudeke.

Mehatxua: Faktore nagusia lurraren erabileraren aldaketaren ondorio diren ehiza-eremuen murriztea da: monolaborantzaren ugaltzea, hesien hondaketa, jarduera tradizionalak uztea, birlandaketak eta abar. Halaber, basoetako suteak, basoak zatitu eta ugaltokietan eragozpenak eragiten dituzten errepide eta pistak eraikitzeak ere zuzeneko jazarpena dira. Beste mehatxu batzuk: isilpeko ehiza eta habien hondaketa.

Falco peregrinus

Izen arrunta: Belatz handia

Babes kategoria: Bakana

Habitata: Batez ere errupikola den espezie honek barne aldeko haitzetan eta itsaslabarretan, giza eragozpen ugaririk gabeko lekuetan, alegia, sortzen du habia batez ere. EAEn itsas mailatik barne aldeko 1.100 metroko haitzetaraino egiten du habia. Isurialde atlantiarrari dagokionez, itsaslabarretan da arrunta, baina arrarotu egiten da barne aldean, ugaltokien urritzea dela-eta. Utzitako eraikinak ere erabiltzen ditu, dorreak eta gazteluak esaterako, eta banaketa eremuaren iparraldean lurrian eta zuhaitzetan ere sortu ohi du habia. Ehizarako eremu zabalak behar ditu, estepak, zereal-soroak, hezeguneak edo kostak, adibidez.

Banaketa: EAE osoan ongi banaturik dago; eragozpen bakarra hain malkartsuak ez diren eremuetako habia-guneen falta da. Iberiar penintsulako leku gehienetan egiten du habia, ugalketarako egokiak diren guneak existitzea da duen baldintza bakarra. Europan zehar oso banaturik agertzen da.

Populazioaren tamaina: 1991en egin eta ondoren hedatutako zentsu baten arabera EAeko populazio ugaltzailea 56 bikotez osaturik dago gutxienez; hala, kokalekuaren zati bat EAEn eduki arren habia beste erkidegoetan egiten duten beste 10-15 bikote erantsi beharko litzaizkieke horiei. 1986ko zentsuaren arabera, Espainiako populazioak 1.658-1.751 bikote ugaltzaile edukiko lituzke eta, ondorioz, Europako garrantzitsuena izango litzateke. Europako populazio ugaltzailea 6.200-10.000 bikotez osaturik egon daitekeela kalkulatu da; horrek, munduko populazioaren bostena suposatzen du.

Mehatxua: Espezie honetako aleen urritze handia, mende erdi aldean eman zena, 40ko hamarkadatik aurrera eta debekatu arte intsektizida organokloratuen erabilera orokortuak eragin zuen. Egun, arrautza-bildumagileen eta ehiztarien zuzeneko jazarpena da mehatxu nagusia. Espainiari dagokionez, bestelako erabilerarako eta falkoneriarako saltzeko harrapatutako txita eta arrautzen suntsiketa da mehatxu nagusia.

Phylloscopus trochilus

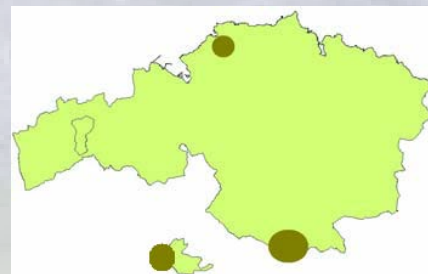
Izen arrunta: Txio horia

Babes kategoria: Bakana

Habitata: Sastrakadidun ingurune irekietako espeziea da. EAEn zuhaixka-orbain handi batean ikusi zen: berritze-bidean dauden elorri, hurritza eta haritzetan eta ibai-zuhaitzetan. European, berriz, sastrakadi ugari eta berritze-bidean dauden baso-soilguneak dituzten eremuetan agertzen da. Hosto erorkorreko nahiz konifero zuhaitz mota askotako basoetan ere aurki daiteke, bazkatzeko erabiltzen dituen intsektuak eskuratzeko erraztasunak eskaintzen dituztenak ditu nahiago ordea; hala, urkia nabarmendu behar da zuhaitz horien artean.

Banaketa: EAEn dagokionez, Bizkaia iparraldean eta Gipuzkoan, Otzaurten, aipatzen dute. Gipuzkoa ipar-ekialdean ere ikusi izan da. Iberiar penintsulan oso lekututa dago Kantauriko itsasertzaren mendebaldeko eremuan eta Pirinioetako hainbat gunetan. European Frantziaren hegoaldeko herenetik Fenoeskandinaviako iparraldera agertzen da. Munduko gainerako lekuetan, Asiako palearktikoaren zati nagusienean zehar hedatzen da.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna EAEn. Dena den, oso urria behar du (< 50 bikote), behin-behineko izaera duela kontuan hartuta. Iberiar penintsulari buruzko estimaziorik ez dago. Europako gainerako lekuetako populazioak oso ugariak dira, eta populazio handienak Finlandian, Suedian, Alemanian, Britainia Handian eta Irlandan aurki daitezke.

Mehatxua: Ezezaguna EAEn eta iberiar penintsulan. Europako gainerako lekuei buruzko informazioa urria da; itxuraz, egonkorra da Belgikan eta Txekoslovakian; Finlandian hazi izana aipatu da eta Britainia Handian eta Irlandan, berriz, banaketa-area hedatu egin da. Finlandian bezalako hainbat lurraldetan hedatu izana baso-ustiakuntzari eta eremu forestatuetan soilgunean zabaldu izanari zor zaio.

Ficedula hypoleuca

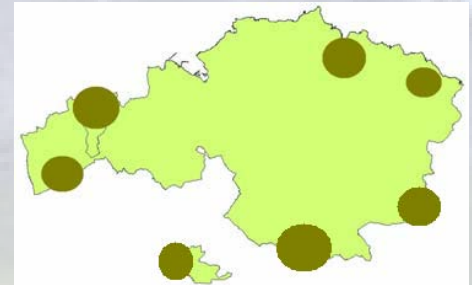

Izen arrunta: Euli-txori arrunta

Babes kategoria: Bakana

Habitata: Baso irekietako espeziea da. EAEn oso gutxitan ikusi da ugaltzaile gisa eta, dauden datu urrien arabera, harizti helduetan ageri da. Zuhaitz zaharreko hesiak zituzten nekazaritza-eremuetan ere ikusi izan da. Iberiar penintsulako gainerako lekuetan konifero nahiz hosto erorkorreko basoetan ageri da, harizti eta Ler gorriko pinudietan, batik bat, habia-kutzak ezarri izana mesedegarri izan zaiolarik.

Banaketa: EAEn oso urria da. Ugaltzaile gisa Arabako ipar-ekialdeko leku bakan batzuetan, Gipuzkoa hegoaldean eta Bizkaia iparraldean bakarrik ikusi da. Iberiar penintsulan erdialdeko eta iparraldeko mendi-eremuetan banatzen da, batez ere Pirinioetan, Kautauriko itsasertzean, iberiar mendikatean eta mendikate zentrolean. Europako gainerako lekuetan Frantzia iparraldetik Fenoeskandinaviako penintsularaino hedatzen da. Afrika iparraldeko mendebaldeko eremuan ere agertzen da, eta Asia erdialde-iparraldetik hedatzen da.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna EAEn, baina banaketa lekutua eta agertzen denean duen kopuru-urritasuna aintzat hartuta, 100 bikotetik behera izango dira segur aski. Espainiako populazioa 130.000-350.000 bikotekoa dela kalkulatzen da eta Europako, berriz, 4.900.000-17.000.000 bikotera artekoa; Suedian, Errusian, Finlandian eta Bielorrusian daude populazio ugariak.

Mehatxua: Zuhaitz helduetan kumatu ahal izateko moduko zuloen existentzia. Beharrezkoa izango litzateke EAeko banaketaren eta habitat-hautaketaren faktore eragileen ezagutzan sakontzea.

Circus cyaneus

Izen arrunta: Mirotz zuria

Babes kategoria: Interes Berezikoa

Habitata: EAEn ametz degradatuetan, txilardi eta otadietan ugaltzen da batik bat. Isurialde mediterraneanrean soroetan ere aurki daiteke, zereal-laboreetan batez ere; isurialde atlantiarrean, berriz, konifero gaztez osatutako basoetan eta, neurri apalago batean, eukalipto basoetan egiten du habia. Landare baxuz, (estrepak, txilardiak, otadiak, birpopulaketa gazteak, dunak, hezegune-ertzak eta abar) estalitako lursail zabaletan egiten du habia.

Banaketa: EAE osoan banatzen da baina ugariagoa da eremu subkantauriarrean; izan ere, bikoteetatik %63 ageri da bertan eta %31, berriz, eremu atlantiarrean; eremu mediterraneanrean %6 aurki daiteke. Europari dagokionez klima epela eta boreala duten eremuetan izaten da. Iberiar penintsulan iparraldeko erdi aldean hedatzen da batik bat.

Populazioaren tamaina: Azken zentsuen arabera Espainiako populazioa 837-999 bikote ugaltzailek osatzen dute; horietatik 190-196, %20 inguru, EAEn daude (9). Europako populazioa 22.000-32.000 bikotez osatuta dago.

Mehatxua: EAEn eta penintsulako beste hainbat eskualdetan mendi sastrakadien (txilardi, otadi eta abar) erreketeta eta luberritzea jo da lehen mailako faktore mugatzailetzat. Halaber, zereal-soroak ugaltoki gisa erabiltzen dituzten bikoteek kalteak pairatzen dituzte txitaldi berankorretan uzta biltzeko makinaren ondorioz. Birlandaketak onuragarriak izan daitezke hasiera batean, ugaltoki egokiak sortzen dituztelako; epe luzera, ordea, kaltegarria izaten da espeziearentzat. Europan ugaltokien galera eta zuzeneko jazarpena dira faktore garrantzitsuenak.

Gyps fulvus

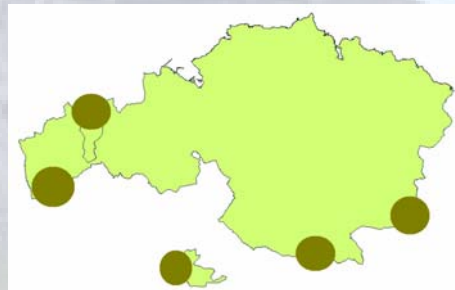
Izen arrunta: Sai arrea

Babes kategoria: Interes Berezikoa

Habitata: Habiak egiteko haitz handiak dituzten eremu menditsuetan, elikagaietatik hurbil, hots, ukuluratu gabeko ganadutik hurbil dauden eremuetan, ageri da. Espezie sozial hau kolonietan biltzen da. Eremu kantabriarrean, garrantzi txikikoak dira eta haitz handienetan biltzen dira; isurialde mediterranean, aldiz, saien koloniak ez dira hain zorrotzak izaten haitz zehatz bat hautatzerakoan.

Banaketa: Ugaltze-koloniak EAEko hiru Lurralde Historikoetan banaturik daude; populazioaren zati handiena, ordea, Araba mendebaldeko mendilerroetan aurki daiteke eta kolonia handienak, berriz, Valderejon, Sobronen eta Gorobel mendilerroan. Iberiar Penintsulan, oro har, banaketa irregularra du sai arreak; izan ere, bi mesetatan, Galizia eta Portugal arteko mendigunean eta Ebroren sakonunean falta da. Kontzentrazio handienak iberiar mendikatean, erdialdeko eta mendebaldeko Pirinioetan eta kantabriar mendikatearen ekialdeko erdian aurki daitezke. Espainiakoa da espezie honek Europan duen populazio handiena.

Populazioaren tamaina: 304 bikote ugaltzaile egongo lirateke guztira EAEn: Araban 261 bikote ugaltzaile, Bizkaian 23 bikotek kumatzen dute eta Gipuzkoan, berriz, 20k. Hala, 1989ko estatu-zentsuak 8.074 bikote aipatzen zituen eta Europan, berriz, 9.300-11.000 bikote egongo lirateke.

Mehatxua: Pozoia erabiltzeko debekuarekin eta abelburu kopuruaren ugaltzarekin arrazoituko lirateke espezie honetako populazioek azken hamarkadetan izandako errekupezioa. Egun, populazioaren etengabeko hazkundera kontuan hartuta, EAEn ez dago, itxuraz, espeziearentzako mehatxu larririk, nahiz eta oraindik ere hainbat arrisku-faktore egon; esaterako, elektrokuzioak, pozoitzeak, isilpeko ehiza eta ugaltze garaian ibiltari eta eskalatzaileen eragozpenak.

BUELTATU

Caprimulgus europaeus

Izen arrunta: Zata arrunta

Babes kategoria: Interes Berezikoa

Habitata: EAEn txoko guztietan aurki daiteke, baina baso handi trinkoetan ez da bikoterik aurkitu; bai, ordea, baso horietako soilguneetan. Hostozabaleko basoak, koniferoak, fruta-arbolak edo orlak dituzten txilardi, atlantikoko irasail, mendi-larre, larre, parke, lorategi eta landazabalak, baliagarriak dira espezie honentzat, eta herrietan ere kokatu izan da.

Banaketa: Oso hedaturik dago EAEn, eta hiru probintzietan zehar ugaltzen da oro har, kota altuenetan ezik; izan ere, urria da 700 mtik gora. Iberiar penintsulari dagokionez iparraldeko erdian banatzen da batik bat. European kontinente osoan zehar aurki daiteke, Eskandinavian eta Finlandia nahiz Errusia iparraldean salbu. Munduan palearktikorako mugatzen da, ekialdetik Mongolia eta Txinaraino heltzen delarik. Afrika iparraldea da hegoaldeko habiagintza-muga.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna. EAEn ezagutzen diren datu bakarrak Bizkaia buruzkoak dira; hala, probintziaren laurdena gutxi gorabehera biltzen zuen 1994ko zentsu partzialean, 102 bikote aurkitu ziren. Espainiako populazioaren tamaina ezezaguna da.

Mehatxua: Nekazaritza-tekniken aldaketan ondoriozko habitat aldaketak, pestiziden gehiegizko erabilera, hesi zinegetikoen arkako talkak eta harrapatzeak jotzen dituzte mehatxu nagusitzat. Uste da habitat ugari galtzen direla urkiz zipriztindutako txilardiak baso bihurtzen diren heinean. Uste da, gainera, azkenaldian gertatzen ari diren klima-aldaketak, ugaltzea atzeratzen duten udaberri hotz eta hezeak, direla faktore mugatzaileetako batzuk eta, ondorioz, habiagintzaldi bakarra izaten dela biren ordez.

BUELTATU

Carduelis spinus

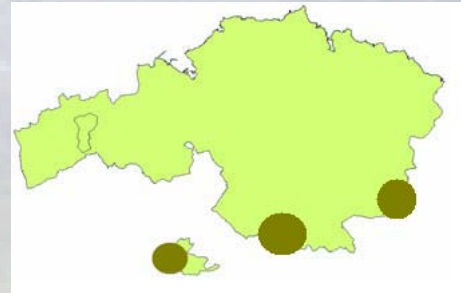
Izen arrunta: Tarina

Babes kategoria: Interes Berezikoa

Habitata: Konifero basoetako eta baso mistoetako baso-espezia da; batez ere, Pinus, Larix, Alnus eta Betulak biltzen dituztenetakoak. EAEn hain urria denez, ez dago informazio zehatzik habitata ezagutzeko. Dena den, ugaltze-garaiko behaketa gehienak hosto erorkorreko zuhaitzak nagusi diren Pinus radiata helduetan edo gazteetan egin izan dira. Banaketa altitudinaleko maila zabala ere badu; itsasertze haranetatik 1.000 m-ra aurkitu izan da. Europan mendi-koniferotako basoetan edo iparraldeko latitudeetakoetan, batez ere izei-basoetan, bizi da.

Banaketa: EAEn eremu atlantiar eta subkantauriarreko hainbat gune bakanduetan bakarrik bizi da; ugariagoa da, ostera, Gipuzkoa erdialdean eta hegoaldean. EAEko presentzia udazken-neguan tarin ugari ekartzen dituzten migrazioen edo kioletatik ihes egindako hegaztien mende dago, antza denez. Iberiar penintsulan, Pirinioetan eta Kantauriko itsasertze gune bakarturen batean eta mendikate zentrolean bakarrik bizi da. Europako banaketa irregularra da. Banaketa Asia erdialdetik Pazifikoraino ere zabaltzen da.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna. EAEko kopurua oso txikia, 100 bikotetik beherakoa, eta urte batzuetatik besteetara oso aldakorra izan daiteke. Iberiar penintsulari buruzko estimaziorik ez dago. Europan, oro har, 2.700.000-15.000.000 bikoteko populazioa kalkulatu da.

Mehatxua: Itxuraz, EAEn ez du faktore mugatzailearik. Beharrezkoa izango litzateke EAEko banaketaren eta habitat-hautaketaren faktore mugatzaileak sakonago ezagutzea, populazioen jarraipena egitea, eta EAEn kumatzen duten hegaztietako zein portzentajek ihes egin duen kioletatik aztertzea.

Alcedo atthis

Izen arrunta: Martin arrantzalea

Babes kategoria: Interes Berezikoa

Habitata: EAeri dagokionez, Nafarroako mendietan (5) 1.000 metroko altueran dauden erreketatik itsasmailan dagoen Urdaibaiko Erreserbairaino banatzen da. Ibai eta erreken beheko eta erdiko zatietan agertzen da batik bat. Ertzetako ezpondetan egiten dituen zuloetan egiten du habia. Habiagile bezala altitude txikietan agertzen da nagusiki, 650 metrotik behera beti, eta ur garbiak, oso nahasiak ez direnak eta landarediaz estalitako ertzak dituztenak, behar izaten ditu. Nahiago ditu ibaiak, eta ez errekek, kanalak, ur-masa handiak, aintzirak edo estuarioak. Nahiago ditu era berean ur gezak ur gazien baino.

Banaketa: EAEn eskualde osoan zehar umatzen da. Mendebaldeko palearktikoan oso hedaturik dago, klima boreala baitute eremuotatik Mediterraneoraino. Penintsulan urria da baina lurralde osoan zehar banaturik dago.

Populazioaren tamaina: Nafarroako populazioa 200-500 bikotetan zenbatetsi da eta, EAeko ezaugarri geografikoak nahiz ibaien kontserbazio-egoera kontuan hartuta, litekeena da bertako populazioa 200 bikotetik beherakoa izatea. Europa osoan arrunta da, eta 46.000-190.000 bikote ugaltzaile inguruko populazioa kalkulatzeko bertan; horietatik 7.800-9.500ek Espainian egin lezakete habia.

Mehatxua: EAeko isurialde atlantikoko urritasunaren arrazoia ibaien erdiko eta beheko zatien kutsadura handia da zalantzarik gabe; dena den, ibai-ibilguetan egindako lanen ondoriozko habia-suntsiketa kasuak ere ezagutzen dira. Europako banaketa-areako erregresioaren arrazoi nagusiak uren kutsadura eta habitataren aldaketa dira: drainatzeak, ibilgu-zuzenketak eta abar. Gizakien zuzeneko

Coccothraustes coccothraustes

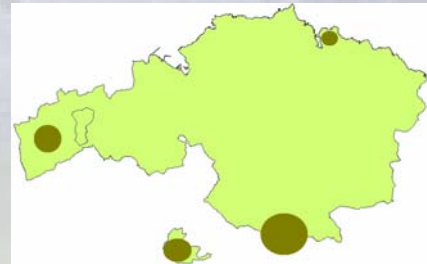
Izen arrunta: Mokolodia

Babes kategoria: Interes Berezikoa

Habitata: Basoko espeziea da batik bat. EAEn egindako behaketa urriak dentsitate handiko eremuetan bildu dira, 15 m-tik gorako altuerako hosto erorkorreko zuhaitz heldu eta hostozabaletan, haritzetan batik bat. Behaketa hauek baso handien inguruetan egin dira nagusiki: Aralarren, Altuben, Andian eta Ereñoko itsasertzeko artadietan; dena den, landazabalen erdian dauden baso txiki helduetan edo birpopulaketa eremuetan ere aurki daiteke, eta Enkarterrietako ekialdeko sektorean ere egin dira behaketa bakarren batzuk. Espeziea oso urria da. Espezie honen Iberiar Penintsulako eta Europako gainerako lekuetako habitat-preferentziak antzekoak dira.

Banaketa: EAEn Gipuzkoa ekialdean, Aralarren, Entzia-Urbanan, Altuben, Urduñan eta Enkarterrietan bakarrik bizi da. Iberiar penintsulako banaketa-eredua irregularra da, eta erdialde eta hegomendebaldean dago banaturik batez ere. Europan oso hedaturik dago, Irlandan, Eskozian, Mediterraneoko kostako zati batean eta Fenoeskandinaviako penintsulako zati handi batean falta bada ere. Palearktiko gainerako zatian dagokionez, Asia erdialdea zeharkatzen duen zerrenda batean zehar hedatzen da Pazifikoko kostaraino.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna. EAEn buruzko datuak oso urriak eta zatikatuak diren arren, espeziearen dentsitate baxua eta geografia-hedapen murrizta direla-eta, EAEko kopuruak 50 bikotetik beherakoa izan behar duela estima daiteke. Iberiar penintsulari buruzko estimaziorik ez dago. Europan gutxienez 920.000 bikote ugaltzaile bizi direla kalkulatu da.

Mehatxua: Espeziea hain urria izatearen, eta leku batzuetan bai eta besteetan ez agertzearen arrazoia ezezaguna da. Leku batzuetan agertzea eta beste batzuetan ez agertze hori zorizko fenomeno da itxura guztien arabera. Beharrezkoa da EAEko banaketaren eta habitat-hautaketaren faktore mugatzaileak sakonago ezagutzea.

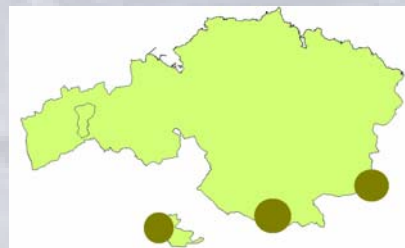
Monticola saxatilis

Izen arrunta: Harkaitz-zozo gorria

Babes kategoria: Interes Berezikoa

Habitata: Arroka eta larre ugariko mendi-eremuetako espeziea da. EAEko habitat-hedapena oso murrizta da. Sastrakadi-estaldura oso urria da espezie honen kokalekuetan, eta haitz biluzia, berriz, oso ugaria, >%50. Iberiar penintsulan mendikate handietako goiko eta erdiko eremuetan zehar hedatzen da, batez ere Espainiako erdialde eta hegoaldean. Europako gainerako lekuetan, berriz, larreetan eta arrokadun sastrakadi latzetan agertzen den mendi-espeziea da.

Banaketa: EAEn eremu atlantiar eta subkantauriarreko gunen menditar bakanduetan agertzen da: Aralarko mendilerroa, Aizkorri, Gorbeia, Gorobel, Gibijo, Portilla, Aiako Harria eta Durangaldea. Iberiar penintsulan ia eskualde guztietako mendi eremuetan hedatzen da. Europan, berriz, Mediterraneo inguruko lurraldeetako mendi-eremuetan aurki daiteke. Afrika ipar-mendebaldean, eta Asia mendebalde eta erdialdean agertzen da.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna EAEn, errolda sistematikoetan agertu ez izanagatik. Dena den, espezie honen lekurik onenetan, Durangaldea, Gorbeia eta Gorobel mendilerroan, ikusitako kopurua kontuan hartuta, populazioak oso txikia behar du izan; hala, 50-100 bikote proposatzen dira. Espainiako populazioa 3.500-4.800 bikotekoa dela estimatzen da. Europari dagokionez, populazio handienak Grezian (10.000-20.000 bikote) eta Italian (5.000-10.000 bikote) aurki daitezke. Europan, oro har, 31.000-100.000 bikoteko populazioa kalkulatzen da.

Mehatxua: Espezie honen izaera paleoxero-menditarra da EAEk espeziarentzat baldintza onak ez edukitzearen arrazoia. Kokalekuko haitzek kontserbazio eta isolamendu egoera egokiak dute. Europako beste hainbat lekutan hozteko joera duen klima-aldaketa eta espeziearen aldeko habitataren galera, mendi turismoa, eskiatzeko pistak, baso-berritzeak eta, sastrakadiaren hazkuntza azkarra zehazten duen abeltzaintza estentsiboaren uztea, aipatu dituzte populazioaren faktore mugatzaile gisa.

BUELTATU

Jynx torquilla

Izen arrunta: Lepitzulia

Babes kategoria: Interes Berezikoa

Habitata: EAEn landazabal atlantiarra du habitat nagusi bezala, eta espezie arrunta da baso, hesi eta fruta-arbolen sail helduetan. Ingurune mota honek bere habitat-beharrak asetzen ditu, habia egiteko moduko zuhaitziak eta inurriz elikatze moduko belardiak eskaintzen baitituzte. Eremu mediterranearra goetan hosto erorkorreko hainbat baso motatan agertzen da, erkameztietan, eremu soilduetan eta baso-ertzetan batik bat.

Banaketa: EAE osoan ageri da orokorrean, baina isurialde kantauriarrean bakarrik esan daiteke arrunta dela. Iberiar penintsulari dagokionez iparraldeko erdialdean agertzen da batik bat. Europan, berriz, ia lurralde guztietan aurki daiteke.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna. Europa osoan 350.000-1.000.000 bikote zenbatesten dira kontinente osoan zehar nahiko homogeneoki banatuta.

Mehatxua: Ezezagunak EAEn, baina segur aski Europan duen joera bera du; hala, nekazaritza areagotzearen ondoriozko belardietako formizidoak murriztea, ertzetako lursailak desagertzea eta pestizidak gehiegi erabiltzea, habiagintza-tokien eskasia, udaberrian eta udan hainbat eskualdetan izaten den klima-hoztea, eta migrazio garaiko nahiz negualdiko heriotza-tasak ugaltzea aipagarriak dira. Puntu hauetako lehen biek edukiko lukete garrantzi handiena gure inguruan.

BUELTATU

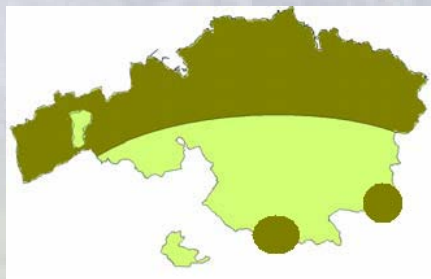
Lacerta schreiberi

Izen arrunta: Schreiber muskerra

Babes kategoria: Interes Berezikoa

Habitata: Landazabaleko hainbat inguruetan agertzen da, baina batik bat landaredi ugariko harrizko murruetan eta basoen edo sastrakadien ertzetan aurki daiteke. Artadi kantauriarrean eta horren fase degradatuetan ere aurki daiteke. Itsasertzeko otalurretan ere izaten da. Penintsulan era askotako inguruetan bizi da, landazabaletik soro edo basoetara; garrantzi ertain edo txikiko ibilguetako ibaiertzeko basoetan.

Banaketa: EAEko isurialde atlantiarreko mendebaldeko erdian bizi da, itsas mailatik estai muinotarreraino agertzen da baina azken horretatik gora ez da ia igarotzen. Mendebaldeko endemismo iberiarra da eta penintsularen mendebaldean, erdialdean eta ipar-mendebaldean hedatzen da.

Populazioaren tamaina: Ezezaguna. Ugaritasuna oso desberdina da populazio batzuetatik besteetara. Bizkaiko itsasertzean ohikoa eta ugaria da; barne aldeko nukleoan urriagoa eta noizbehinkakoa; ipar-ekialdeko muturrean, berriz, oso gutxitan agertu izan da.

Mehatxua: EAEn, batez ere konifera-landaketen ondoriozko habitat-galtzeari zor zaio arazo nagusia; oro har, nekazaritza eta baso-erabileren ondoriozko habitataren aldaketa, murrizketa eta hondaketa.